

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedici se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Nakladatel:

Robert Veit.

Něco o kostelních skladbách

F. X. Brixiho.

Podává Zikmund Kolečovský, ředitel Žofinské akademie.

Kdo se s kostelními skladbami Fr. Brixiho dokonale seznámil, musí se upřímně vyznati, že Brixiovi do první řady českých skladatelův postaven býti musí.

Nejen co do mnohosti (kvantity) alebrž i co do jakosti (kvality) skladeb dlužno ho za výtečníka považovati. Že jeho kompozici žádné zvláštní populárnosti dosíci nemohly, leží jediné v těžkostech, s jakými se při provozování jeho skladeb potkáváme. Zpěvní hlasy i varhany jmenovitě předpokládají skrz na skrz vzdělaného útlocitého hudebníka. Nestačíť tedy, když se skladby Brixiovy v taktu a v intonaci pevně zpívají a hrajou; žádá se spíše posvátný přednes a hlubší vniknutí do sol, větším dílem v kánonickém slohu držáných, by se jádro v Brixiových dílech ležící objevilo. Pročež není divu, že Brixiovy skladby v Praze samé jen na lepších kostelních kórech zdomácněly. Že je nebylo možná na venkovské kostelní kóry přestěpovati, vysvítá z toho, co bylo svrchu praveno.

Čím se Brixiovy skladby zvláště značí, jest: bohatý nález, ušlechtilé a ryzé kostelní vedení hlasů, pravý výraz, duchaplná deklamaci kantu a bassu a přísné držení se prosodických zákonů. Co se posledních týká, i docela malicherné a málo značné vady, jaké se u největších skladatelův mezi jinými v Mozartově B-mši v „Hossana“ nalezají, kdež sopran na první dvě silaby b a na třetí dlouho vydržené dvoučárkované g zpívá — malicherné tyto vady darmo bysme v Brixiových skladbách hledali.

Hlavní ráz děl Brixiových je vůbec kostelní vážnost a důstojnost. Toliko jest co litovati, že jeho větší skladby (mše a nešporní žalmy) pro délku k provozování se více nehodí. Naproti tomu dlužno prostředně velké a zvláště malé skladby jeho — ovšem jen pro dobře

obsazené kóry — vřele odporoučeti. Při prvních měli by ředitelé kůru toliko to na práci, by trumpety a tak zvané bývalé Clarini, jelikož se tehdaž jinak užívaly a jiného významu měly, dle nynějšího způsobu zařídili. Porovnání Brixiho s jinými znamenitými českými skladateli, na př. s T u m o u, Z a c h e m, Z e l e n k o u atd., vypadlo by ku prospěchu prvního. Tuma na př. je velikán v kontrapunktickém vedení, jeho kompozici ale mají jakýs příliš jednotejný typus. Brixiovi naproti tomu anižby Tumovi v kontrapunktickém umění ustoupil rozvinuje mnohostrannost charakteru. Od requií až k pastorální hudbě stojí na jemu přirčené půdě. V requiích slyšíme jej sice kvílet, avšak skroušeně a důvěrně se modliti. V jeho pastorální hudbě je vyznačena srdcejemná kostelní radost, aniž by se do trivialnosti převrhla, ano radost, jížto se obdivovati musíme. Mimochodem řečeno nepochopuju, jak se Briximu v německém hudebním slovníku od J. Schladebacha výčitek dostalo, že jeho kostelní skladby jako „hospodská hudba“ zní. Toto krátké odsuzování dá se jen těm okolnostem připsati, že spisovatel dotčeného slovníku Brixiovy skladby nejen nestudoval, nýbrž docela nezná.

Pokusím se nyní, některé skladby F. H. Brixiho, jichžto si zvláště vážím, blížeji probrati. Začnu s velkým requiem, kteréž Brixiovi pro císařovnu Marii Terezii složil. Toto dílo je velkolepě krásné, fugy jeho plné charakteru a celek jako z jednoho úlitku. V „Dies irae“ líčí Brixiovi božský hněv, avšak nikoliv hněv, jak ho svět zná, nýbrž hněv přísně soudícího ale přec milujícího otce. Vůbec se má za to, že requiem od W. A. Mozarta prvního místa mezi requiemi zaujímá, o němž zajisté žádný vzdělaný hudebník pochybovati nebude. Myslím toliko, že Mozartovo requiem, co se dramatickosti, instrumentací a uchvacujících melodií týče, nade všechny jiné vyniká, co do přísně kostelní důstojnosti však requiem od Brixiho nad Mozartovým snad něco předčí. Krátké requiem do G-moll od Brixiho je předešlému velkému sourodné. Něco slabší je jeho krátké requiem do Es-dur, avšak proto pro všecko zdravé a jadrné.

Nejvýbornější z jeho mnohých krásných nešpor

jsou as tyto: „De nativitate Domini“ (do D), které se však pro svou délku sotva provesti dá; „De confesore“ (do C), velkolepé, krásné dílo, trochu dlouhé, avšak provozování schopné; dvě „De beata“ (do B), z nichžto jedno trochu dlouhé k slavnostem se hodí. Druhé je krátké; obě však jsou divukrásné. Mimo to stává od Brixio ještě velký počet velkých a malých nešpor, jež na sobě mají pečeť klassičnosti, z nichžto však ony krátké zvláště odporoučeti se mohou. Kánonické vedení, duchaplná deklamací a zajímavá stavba period v těchto posledních sotva se najdou u druhého skladatele. Taktéž velkým je Brixio ve svých mších, jež se as na čtyry druhy rozdělití dají, totiž: na mše slavnostní, jež posvátný jásot pastoralní, jež pravou kostelní radost; adventní, jež věřící tužbu postní, jež hlubokou skroušenost vyjadřují.

Brixio komponoval též mnoho litanií, hymnů, antifonů pro všechny čtyry kostelní časy, gradualii, offertorií a rozličné jednotlivé žalmy. Že se mezi těmito jmenovanými děly mnohé drahocenné poklady nacházejí, není žádné pochybnosti. Zvláště vynikají graduale: „Os justi meditabitur“ (sopran solo, k závěrce Alleluja s chorem), znamenitá to skladba, kteréž se sotva jiná vyrovná. Zde není žádného lapání po efektech, žádné šroubované melodie, je to skutečně nebeský zpěv, nelíčená hluboká zbožnost, kteráž jen v cudné a nábožné duši bytovati může; dále „Christus factus est“ a offertorium „Dextera Domini.“

Doufaje těmito několika slovy dosíci cíle, by se též ředitelové kůru na venkově s naším Brixim seznámili, srdečně si přeju, by F. X. Brixio, na nějž se vším právem pyšni býti můžeme, také mimo naši vlast spravedlivého uznání došel.

Část theoretická při vyučování na piano,

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

35. *Ot.* Jakého rozdílu stává mezi podstatnou dissonancí a náhodnou?

Odp. Podstatná dissonance se liší od náhodné jmenovitě tím, že ona jest zároveň intervallem akkordu — tato ale nenáleží k akkordu — jest tedy intervallem neakkordním.

36. *Ot.* Co je enharmonická změna intervallů?

Odp. V přejmenování neb rozdílném psaní jistého intervallu záleží enharmonická změna — (*)

37. *Ot.* Kdy možná považovati dva intervally za enharmonické?

Odp. Jsou-li dva intervally stejnozvuké a jenom pojmenováním od sebe rozdílné, mohou se považovati za enharmonické a potřeba-li, může se také jeden intervall s druhým vyměnit (*), na př. f gis-fas, nebo e gis-e as, f cis-f des atd.

38. *Ot.* Jaké intervally povstanou přejmenováním zvětšené sekundy, zmenšené terce, velké kvarty, zvětšené kvinty, zvětšené sexty, zmenšené septimy?

Odp. Přejmenováním povstane ze zvětšené sekundy malá terce, ze zmenšené terce velká sekunda, z velké kvarty malá kvinta, ze zvětšené kvinty malá sexta, ze zvětšené sexty malá septima, ze zmenšené septimy velká sexta. (*)

39. *Ot.* Jaké výsledky jsou enharmonickou změnou intervallů spojeny?

Odp. Enharmonickou změnou intervallů octneme se vždy v jiné tónině, na př. as h změním-li v gis h, nacházíme se v A, E, H, Fis-dur i moll. (*)

40. *Ot.* Jak se dají intervally pouze číslicemi naznačiti?

Odp. Řídíme-li se podle toho, kolik stupňů v liiové soustavě intervall zaujímá, dají se veškeré intervally takto číslicemi vyjádřiti: prima = 1, sekunda = 2, terce = 3, kvarta = 4, atd.

41. *Ot.* V jakých intervallech mohou dva hlasy pospolu v paralelném pohybu pokračovati?

Odp. Jenom v tercích nebo sextách mohou dva hlasy v paralelném pohybu pokračovati.

42. *Ot.* V kterých intervallech se paralelné (zárovnné) pokračování dvou hlasů nedovoluje?

Odp. Pokračování paralelně ve velkých kvintách se nedovoluje; podobně i se zapovídá pokračování v oktávách, má-li se zachovati a vyjádřiti v každém hlase zvláštní zpěv.

43. *Ot.* Čím se liší nona od sekundy?

Odp. Nona jest intervall původní, dissonancí představuje hořejší tón (nona sama), sekunda však jest intervall odvozený a dissonance jest dolejší její tón (bass).

Slovo o kvartě zvlášť.

Potká-li tě práce namahavá,
Pomysli pak, že to kvarta pravá.

Mimoходом budiž také na to poukázáno, kterak panují rozličná mínění a náhledy o kvartě. A zajisté nebude bez zajímavosti o dotčeném a skutečně choulostivém intervallu v tomto ohledu něco podati.

Při žádném intervallu nejsou theoretikové, systematické a komponisté tak nesjednoceni tak jako při kvartě.

Rozdílná tato mínění se netýkají pouze neshodného pojmenování její velikosti, nýbrž i také vztahují se na klasifikaci její libozvučnosti.

Někteří nazývají c-f ($2\frac{1}{2}$ tónu) kvartu malou neb čistou, jiní ji jmenují velkou neb čistou, jiní zase drží tento poměr jedině za velkou neb mnozí za malou kvartu.

Vzhledem na její libozvučnost považují někteří poměr c-f co dokonalou konsonancí, jiní co nedokonalou, nebo ji kladou uprostřed dokonalé neb nedokonalé konsonance; nebo uprostřed konsonancí a dissonancí a někteří ve svých náhledech jdou tak daleko, že c-f staví do řady dissonancí.*)

Podobně jest to tak s kvart-sextovým akkordem c-f-a, jehožto kvarta c-f není předce nic jiného nežli obrat velké kvinty c-f. Někteří ho považují jako dissonující akkord a schvalují přípravu jeho kvarty neb alespoň přípravu jeho bassu, naproti zase jiní s ním zacházejí a to dobrým právem jako libozvukým akkordem.

Theoretikové odůvodňují svá mínění mathematickým způsobem, jiní se odvolávají na přírodu a přirozený neklamný svůj cit; systematické se dokládají docílití jednoduchost a důslednost v soustavě při vyučování intervallů nazývajíce f-c kvartu malou, kvartu velkou nebo zvýšenou nebo čistou.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

(Pokračování.)

Diatonické chody nehodí se pro hoboj, tím méně rychlé lámané akkordy. Gluck a Beethoven znali výborně zvláštnost zvuku téhož nástroje. Co se Glucka týče, dlužno uvést jeho hoboijní solo v Agamemnonově arii z opery „Ifigenia v Aulisu.“ Žádný jiný nástroj nedovedl by přiměřeněji toto nařikání nevinného srdce, tuto ustavičnou, vždy snažnější prosbu vyjádřit jako hoboj.

Beethoven požadoval více od veselého zvuku hoboje, myslímež jen na solo obou „scherz“ v pastorální

*) Za dokonalou konsonancí považují kvartu c-f E. Bach, Fink, Kirnberger, Marx, Rejcha, Sulzer, Schilling a j. v. K nedokonalým počítá ji Führer, Pič, Tomášek, Vitasek a j. v.

Türk ji staví mezi dokonalé a nedokonalé konsonance, Beethoven ji považuje co neutralní intervall, tedy ji klade mezi konsonance a dissonance.

Albrechtsberger, Dehn, Koch, Rieder ji vřadili mezi dissonance.

a v deváté symfonii; neméně podařilo se Beethovenovi hobojem zasmušilá a slzavá místa vyjádřit; to lze viděti v moll-solu druhé části první věty A-dur symfonie, v episodním andantu poslední věty heroické symfonie, zvláště však v arii „Fidelia,“ kdež Florestan hladem umíraje, mísí ouzkostná sténání s ustavičným vzlykáním hoboje.

Nástroj tento zanedbával se druhdy, avšak nyní pěstuje se s větší horlivostí. Virtuosů na hoboje není dosud velmi mnoho; chvalného uznání zasluhují: Secchi, Le Brun, F. Braun, Besozzi, Sellner, kterýžto poslední také velmi dobrou školu pro hoboje u Sauma a Leidesdorfa ve Vídni (1825) vydal.

F a g o t,

italsky Fagotto, francouzsky Basson.

Jmeno fagot pochází bezpochyby odtud, že se nástroj tento na několik menších dílů rozložiti a dohromady svázati mohl, tak že z něho s v a z e č e k (v italštině fagotto) povstal. Francouzské pojmenování Basson pochází zase odtud, že se fagotu co základního hlasu k hoboji užívalo. Juž tomu mnoho set let co fagot se vynalezl. Historie udává rok 1539, kdež kanovník Ferrarský A f r a n i o vynalezení fagotu si připisoval a za své vydával. Něco věrohodnějšího nedalo se až dosud o tomto předmětu vypátrati. Jisto jest, že v polovici 16. století fagot velkého stupně dokonalosti dosáhl. Tak na př. ujišťuje Doppelmaier ve svých historických zprávách o Norimberských umělcích, že Zikmund Sch n i t z e r (+ 1578), jeden z nejstarších zhotovitelů nástrojů v Norimberku, výtečné fagoty zhotovoval a je do Německa, Italie a Francouzka prodával.

(Pokračování.)

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává Adolf Pozděna.

(Pokračování.)

Probravše národní zpěv a světskou hudbu v Haliči, obrátíme se nyní k hudbě k o s t e l n í. Jelikož by nás daleko hlubší rozebírání kostelní hudby zavedlo, anto bych musel celou nauku o c h o r a l i s t i c e podat a důkladnou znalost harmonie, kontrapunktu a kostelních tónin u čtenářů předpokládati, udám toliko to nejpotřebnější a nejdůležitější.

Mezi slovanskými národy byli Poláci skoro nejprvnější, kteří zpěv pěstovali. Juž ve věku 10. psal sv. Vojtěch, biskup Pražský, později biskup Gnieznienský

pro válečníky polské, proti pohanským Prusům bojující, píseň nábožnou. Kronikáři Polští nemohou se shodnouti s časem, v kterém povstala; avšak pravdě podobno, že jest z věku 10. a později že se něco na nápěvu změnilo. Jazyk jest více českému než polskému podoben, rytmus v nápěvu neuspořádán; možná že tím pozdější věk vinen jest. Choral tento možná ještě posud při hrobě sv. Vojtěcha v Gnězně slyšeti.

V roku 1041 při vítání Kazimíra zpíval lid „A witaj, że nasz miły hospodynie“ a na smrt Ludgardy (1283) zpívala se smuteční píseň. V této periodě, kde lid sám dle svého citu sobě nápěvy skládal, byly nápěvy vždy výbuchem nadšení. Prvnější tyto písně jsou jen v úlomkách. Kronikář Walentin Wróbla (Vrubla) z roku 1539 popisuje v polském a italském jazyku nejprvnější epochu hudby a nápěvu kostelního. Kněz na hlas zpíval litanie a lid s celou nábožností odpovídal: „Zmiłuj się nad nami.“ Martin Lwowczyk (nar. 1540 † 1589) zavedl hudbu na dvoře Zikmunda Augusta a byl také skladatelem několika choralů.

Věk 16. byl pro Polsko věkem zlatým a mezi hudebníky vynikali dle Jakuba Lubelczyka Valentin Brzozowski z Brzozowa († 1750), jenž mnoho písní nábožných v Torunu 1551—53, dále Václav Szamotulski, direktor hudby na dvoře krále Augusta, jenž nejen velkým hudebníkem, alebrž i filosofem a matematikem byl a velký počet nábožných písní v hudbu uvedl.

Orzechowski takto o něm mluví: „I gdi jój (Katarzynie) sakrament Chrystusa Pana arcybiskup podał, rozpoczął się obchód weselny, podczas którego wykonywał Jan Wiobkowski, dyrektor choru królewskiego, koncert tak dzięcznymi i zadzynia jącey harmoni śpiewem, że nietyłko Josquini belgijny i Adriani francuzcy śpiewacy, ale same 9 muz byłyby zamilkły i w lutniach i harfach swoich zapomiały. Śpiew ułożony był przez Wacława Szamotulskiego, któremu do najwyższej w sztuce doskonałości tylko na głosie zbywało.“

(Pokračování.)

Z Petrohradu.

Diletantism hudby. — Vychovávací ústavy a A Henselt. — Teatralní učiliště. — Italská a ruská opera. — Členové ruské opery. — Glinka. — Hudba kostelní. — Hudební časopisy ruské. — Kritikové ruští.

Jak známo, milují Rusové velmi hudbu; váží si téhož umění a vynakládají sta ba tisíce rublů, by se mu naučili. Střediskem hudebních umělcův a hudby vůbec je Petrohrad a Moskva. V Petrohradě pěstuje se u velké míře hudba. Zde se nachází velký počet dile-

tantův hudby, kteří až na virtuositu dozravše v koncertech vystupují, aneb směle vystoupiti mohou. Nejoblíbenější nástroje diletantův jsou piano a cello, a opravdu lze tu nalezi na těchto nástrojích výtečné diletanty a diletantky. Z diletantek vynikají co pianistky: baronka Crüdenerova, slečna Harde-rova, paní Čeremysinová, von Tellova, slečny Karinovy; pak co zpěvačky: paní Šidlovská, paní Kočetová a její sestra Sokolová, paní Lešetická a mnohé jiné; z diletantův vyznačují se co pianisté: Gruzinec Orbeadze, Wenzel, Šidlovský; co cellisté: hrabě Wielhórski, i co skladatel chvalně znám, hrabě Kušelev Bezborodko a jeho bratr, také co citeristé a skladatelové chvalně známi; Kologriov, kníže Meščerský; co houslisté: Belozérov atd., co zpěváci: Bezobrazov a j. Že se hudba tady tak pěstuje, leží také v tom, že ve všech císařských vychovávacích ústavech, jak v mužských tak v ženských, hudba rádným předmětem jest. Inšpektorství hudby ve všech těchto vychovávacích ústavech svěřeno je nyní na slovo vzatému skladateli Adolfu Henseltovi (nar. 1814 ve Schwabachu), jehožto charakteristické etudy pro piano světové pověsti dosáhly. Ústavy tyto stojí pod dozorstvím prince Oldenburgského.

Nejhlavnější učiliště hudební je: Císařské teatralní učiliště pro hudbu, deklamaci, tanec, řeči atd. Náčelníkem celého ústavu je: Pavel Štěpánov Feodorov, inšpektor hudby; Karel Schubert, věhlasný cellista. Z profesorů na tomto učilišti slušno jmenovati: Poláka Santyse, žáka Mošelesova (piano), Albrechta (housle), Pražana Seiferta (cello) a jiné. Hudba dramatická vzdělává se ve dvou císařských dvorních divadlech. Mámeť tu operu ruskou a italskou. Opera ruská má obyčejně výborné zpěváky, tak slyšeli jsme tu Tamberlika, Bosiovou, která nedávno zemřela, La Gruovou, Calzolariho a mnohé znamenité zpěváky. Kapelníkem této opery je Baveri vlastně Bauer, slabý to dirigent, jenž nezasluhuje skutečně, by výborný orchestr italské opery řídil. — Ruská opera vyniká hlavně svým orchestrem, silným sborem a nejvýbornějším balletem. Kapelník ruské opery je Lado mladší, kapelník balletu Lado starší. Nejhlavnější oudové ruské opery jsou: první tenorista Šetov, barytonista Radkovský (Moravan), bassista Petrov, pak prima donny Bulachova a Latyšova a kontraltistka Leonova.

Opery, které se tu provozují, jsou buď původní neb překlady. K nejoblíbenějším ruským národním operám náleží „Život za Cara“ a „Ruslan a Ludmila“ od Míchala Glinky. Glinka narodil se r. 1804 ve Smolensku, studoval u profesora Dehna komposicí a

o starých kostelních tóninách a stal se císařským ruským dvorním kapelníkem a ředitelem opery. Glinka složil mnoho písni a jiných skladeb, mezi nimiž nejlepší jest humoristická ouvertura na ruskou národní píseň „Komarinskaja“ a zemřel 15. února 1857 v Berlíně. Mimo tyto provozují se často: „Askoldova mohyla“ od Věrstovského, ředitele divadla Moskevského, dále „Moskal čarivník“ (Moskevský čarodějník) a „Gromoboj“ od téhož. Z překladů dává se opera „Martha“, „Židovka“ a j.

Hudba kostelní pěstuje se tu hlavně od rusko-papežské kapely pod ředitelstvím A. Lvova, až 160 zpěváků čítající, mezi nimiž bassista Tělegin a výborný tenorista Nikolský chvalnou zmínku zasluhují. Zpívají církevní zpěvy od Bortňanského, Lvova a jiných.

Zájmy hudební zastupují zdejší troje hudební časopisy. Samostatný a nejhlavnější časopis hudební jest: „Musikální a teatralní věstník“ jehož podnikatelem jest Ant. Kaťski. Redaktor téhož listu je Rappaport, jenž má po boku výtečného spolupracovníka a kritika Serova. K časopisu tomuto přicházejí notové přílohy. Druhý časopis jest „Musikální svět“ (firma Brandus). Odběratelé dostávají noty a za čas literární přílohu. Třetí časopis je „Nuvelist“, redaktor Bernard. I zde jsou noty hlavní věci a literární vedlejší. Že v listech těchto kritika široké pole má, nelze pochybovati, a skutečně vyvinuli se zde výborní kritikové hudební, jako na př. Serov, Stasov a jeho bratr Rastislav (Tolstoj), Lenz, jenž letos as 20 veřejných přednášek o hudbě držel. Skoumatel církevního zpěvu je hrabě Tolstoj.

Hynek Vojáček.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

„Zpomínky,“ pokračoval Giovanni Bembo, „na znamenité předchůdce vždy se živě udržují v rodinách potomních, a co ladné, následování hodné vzory i působení se neminou. Tím se stalo, že se v rodině naší vždy co nejhorlivěji pěstovalo umění a nauky, a že rodina Bembo, až po ty dny svou slávu a převahu na vzdělanost zakládala a na útočiště, jež umělcům poskytovala. Matka má se jmenovala Arregoni a pochází z Lombardska, kdež nyní i žije na zděděných svých statecích. — Před několika lety jsem se seznámil s dcerou jednoho markysa — nuže, a tato známost rozhodla nad mým životem. Julie zajisté jest jediná ze všech na světě, k níž připojili se může duše má, ano,

bez níž mi žiti nelze by bylo, kdyby mne aspoň naděje neudržela, že budoucnost mi vynahradí vše trápení moje! Nuže mistře, a ta Julie, která jediná mne okouzila, jižto ze všech jedinou jsem miloval, ta Julie opovrhla mnou pro zpěváka! Ano, z počátku se zdálo, že se ke mně milostivě skloňuje, ba již i polovyznání její mne na nejvýše oblažilo. Avšak jednoho večera jsme zajeli do divadla; dávala se nová zpěvohra a vystoupil v ní nový zpěvák. Což byste tomu řekl, že Julie vystoupením toho zpěváka se docela zjinačila; jeho hlas, jeho způsoby, kouzlo divadelní ji překonalo. — „Nelze mi milovati muže, který není jako Frescini!“ pravila ke mně. — „Jinou okouzlí tvář, jinou libezná řeč — mne jenom krásný zpěv!“ — Nechtěla slyšeti více o mé lásce, zbožňujíc jen Fresciniho. Tu se mne uchopila ta podivná myšlénka — státi se zpěvákem. Věda, že hlas můj nad sokův vyniká, nastoupil jsem divadelní dráhu. Matka moje se domýšlí, že cestuju po Evropě jako kavalír — já zatím vezím zde, abych se zdokonalil. O Julii mi píše matka, že posud blouzní o Fresciniu, který se nyní v Paříži zdržuje, a s ním si dopisuje. Protož mistře, nežádám od vás než toliko zdokonalení ve způsobu, kterým bych na divadle nad soka zvítězil. Nemám jiné myšlénky než na Julii, a tedy — buďte bez starosti — co se hraběnky Angeliny týká!“ —

Zach se ulekl — tváře mu zbledly, krev v těle mu stydla. — Co vy víte o Angelině? — tázal se po chvíli. „Kdo vám řekl, že na ni pomýšlím?“

„Celé město o tom ví, že ji milujete mistře, a že láska vaše jest marná. Utište se však. Angelina miluje mne — ale všechny snahy její jsou a zůstanou marné.“

„Angelína vás miluje?“

„Ano mistře, a zde jsou důkazy,“ pravil Arregoni podaje Zachovi několik lístků, — horoucí to vyznání lásky, jež na Zacha působila co ohnivý déšť na hlavu jeho se sypající.

„Ano,“ mluvil Arregoni dále, „mějte aspoň toto za dostučinění, že ona samá muka pocífovali musí, která vás trýzní!“

Zach hlavu skloniv hluboce se zamyslí.

Vše co v něm uspalé poněkud dřímalo, zase novou mocí v mysli jeho se vybouřilo.

„A vy, a vy pane“ chopil se napotom slova zimničně se chvěje, „co hodláte činiti?“

„Co jsem posud činil. Šetrím blud mladistvého srdce, odpovídám vlídně, ale chladně, chovám tajemství své pro sebe a zanechávám Angelinu osudu a rozvaze její.“

(Pokračování.)

F E U I L L E T O N .

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Dne 5. t. m. dávala se tragická opera „Lucia z Lammermooru“ od S. Cammarana, hudba od G. Donizettiho. Děj této opery děje se ve Skotsku a je as tento: Normann, velitel Ravenswoodský rozkazuje lovcům v lese, by blízké břehy a trosky prohlédali. Na to přijde Jindřich Ashton a stěžuje si Normannu, že ho Lucia do neštěstí uvrhne, pakli si lorda Arthura Buklava za chotě nevezme. Raimund, vychovatel Lucii, jí vymlouvá, za to však vypravuje Normann, že Lucia je zamilovaná do muže, jenž ji vysvobodil z nebezpečí, býkem ji hrozícího. Jindřich dychtě poznati jméno jeho, dozví se, že to Edgard z Ravenswoodu, úhlavní nepřítel Jindřichův. Jindřich je rozvztekl zprávou touto. Brzy na to přijdou lidé pravíce, že Edgarda u věže viděli. Jindřich přísahá na něm se pomstíti a odejde. V zahradě čeká Lucia na Edgarda vypravujíc komorné své Alise, že se jí duch manželky jednoho Ravenswooda zjevil, Alisa zrazuje Lucii od této lásky; avšak Lucia tím více pro něho horuje. Na to objeví se Edgard a praví, že musí do Francie odejet, by osud Skotska rozhodl, a dodá, že se s Jindřichem smíří a ho o ruku Luciiinu požádá. Lucia však tomu nechce přivolit. Edgard si ztěžuje, že ho Jindřich o otce a jmění připravil, přitom jí sdílí, že přísahou u hrobu otcova poután jest na Jindřichu se pomstíti. Lucia ho napomíná, by se nemstil a jen pro lásku žil. Přisahajíc si obapolně věčnou lásku a věrnost a považují se za manžele. Edgard dá jí prsten, by si na něho často zpomněla a konečně se rozejdou. (1. děj.) V zámku nachází se Normann a Jindřich, kterýž poslední se obává, by Lucia Buklova si vzíti se nepečovala. Brzy na to přijde Lucia celá bledá do komnaty; Jindřich žádá ji, by ruku Arthura Buklova neodmrštovala. Na Luciiinu odpověď, že jinému již věrnost a lásku přísahala, vytáhne Jindřich falešné psaní, z něhož nevěrnost Edgardova vysvítá. Lucia přečteš psaní je téměř bez sebe. Na to prosí a nutí Jindřich sestru svou, by si Arthura vzala, sice že bude on (Jindřich) ztracen. Také Raimund radí jí totéž a Lucia odevzdá se konečně osudu. Do hlavního sálu vstupují hosté k svatební slavnosti a ženich Arthur ptá se po nevěstě. Jindřich mu odvětví, že Lucia nad ztrátou matky své truchlíc trochu bledě vypadá. Mezi tím objeví se Lucia. Devedena jsouc ke stolku podepíše svatební smlouvu. Sotva že se to stalo, vrazí do sálu Edgard, na něž se Jindřich a Arthur oboří. Raimund mu sděluje, že Lucia je nevěstou Arthurovou, Edgard je v zoufalství, chopí se Lucie, vleče ji a viní z nevěrnosti a prokleje ji. Edgard se nechce ze sálu odstranit a volá, by ho zavraždili, konečně pak odebere se odtud. (2. děj.) Edgard přijde k Jindřichovi do komnaty, a vyzve ho na souboj, jenž u hrobky otce Edgardova se předsevzítí má. Na to se Edgard odstraní. Svatební hosté se shromažďují v sále. Náhle přikvápí Raimund celý vyděšený a vypravuje, že Lucia zavraždivši Arthura smyslů je zbavena. Sotva že vypravování dokončil, objeví se Lucia, mluví ve své pomatenosti o Edgardovi, jehož miluje a si vzíti chce. To vše také vidí Jindřich, jenž jest příčinou tohoto neštěstí. Lucia dlouho fantasovavši zklese mrtva na zem. Raimund viní Jin-

dřicha z neštěstí tohoto. Nastane proměna. U hrobky svého otce stojí a nařiká Edgard. Brzy přiblíží se tam lid a vypravuje, že Lucie není na živu, že se z lásky k Edgardovi ztřeštila a zkonala. Edgard chce ji ještě naposled vidět, když mu ale Raimund řekne, že je pro něho ztracena, sám se zavraždí. — Opera tato je nejrozšířenější a nejoblíbenější opera Donizettiho, ačkoliv se za nejzdařilejší považovat nemůže. Jak se to u italských básníků librett stává, jest také zde Scottův nejznamenitější román, pravé to umělecké dílo od Cammarano, zohaven, vši poesie zbaven a pro operu přistřížen. Hudba této opery je plna efektů; avšak schází jí dramatického výrazu a charakteristické ilustrací. Nápěvy jsou velmi líbezné; avšak nehodí se k slovům aniž k tomu, co se na jevišti děje. Celá opera je řada brilliantních pro virtuositu pěvců vypočtených čísel. Některé z nich jsou z italského stanoviště byvše pozorovány, pravé mistrovské kusy, jako na př. první arie Lucie, znamenité finale druhého dějství, a arie Edgardova, jižto se opera končí. V operě té vystoupil pohostinsku pan Wild, v němžto jsme rutinovaného pěvce poznali. Zpívavš Edgarda s vřelým citem a dosáhl také svou hrou pěkného výsledku. Nejvíce vynikla slečna Brennerova (Lucia), ježto skvělou a těžkou partii k úplné platnosti přivedla a mnohokrát vyvolána jest.

— Od pána Hynka Vojačka, jenž se opět do Petrohradu odebral, vyjde ve Vídni česká píseň „Veselá jízda“ od L. Čelakovského. Pan H. Vojaček zná výborně ducha národních písní slovanských, neboť již záhy zanášel se ideou „O slovanské hudbě.“ Vizme stručný nástin života jeho. Pan H. Vojaček narodil se ve Zlíně na Moravě dne 4. prosince 1825, učil se hudbě u svého otce a generalnímu bassu u Daněkyho ve Vsetíně. R. 1832 studoval v Brně gymnasium a zdokonaloval se v hudbě maje v klášteře u Augustianů za učitele hudby Čecha, pátera Fulgense Süssera. Brzy na to složil zkoušku z generalního bassu u kapelníka a skladatele G. Riegera. Obcováním s některými důmyslnými a nadanými slavisty vznikla v něm myšlenka o „Slovanské prahudbě,“ kteroužto ideou veden snažil se do skladeb svých národního ducha vložit. Již záhy pokusil se v skladbách k o s t e l n í c h a složil mše do C-B-G a F s orchestrem, které se na Moravě nacházejí, pak requiem pro mužské hlasy a offertoria a graduale. Nejvíce však zanášel se českou písní, by ji v koncertech vedle německé platnosti dodal. České sbory komponoval, když byl dirigentem českých čísel u Brněnského „Männergesangsvereinu“ od r. 1850—52. Cesty jeho po Slovensku, Sedmíhradsku a v Haliči od r. 1846—50 použil k proskoumání národních písní. Na to odebral se do Vídně, kdež však dlouho nesetřval. Přišed r. 1854 do Rus stal se učitelem piana u sestry znamenitého Alex. Lvova a pak kapelníkem prvního gardistského pluku v Petrohradě. Hledaje však stálejšího místa učil se fagotu a stal se členem c. dvorního divadla. Zde obmezuje se jeho činnost na komponování orchestrálních skladeb od Vojačka. Působením mecenáše vyšly od Vojačka píseň „Domov pravé lásky“ od Picka (ve Vídni), terzetto: „Starý pán“ (ve Vídni), pak v Petrohradě kusy pro piano: Krakovská svatba, mazurka concertante — Polka de Salon — Slovanská quadrilla a

t. d. Mimo to chová Vojáček v rukopisu mnoho českých písní, sborů a ouvertur.

— Výbor básní Alex. Puškina vychází v plynném a v správném překladu od nadaného básníka V. Č. Bendla v Písku u V. Vetterla. Vydání je velmi úhledné, tisk i papír slušný. První svazek, jenž nedávno vyšel, obsahuje rozprávné básně: Bachčisarajský Fontán — Bratří loupežníci — Cikáni — Kavkazský plenník — Hrabě Nullín — Poltava a dramatické dílo: Boris Godunov. Kdo ví, že si i Němci nesmrtelná díla Puškina přeložili, uvítá s radostí český překlad slavného ruského básníka.

— Milovníkům mysliveckých písní doporučujeme „Zábavy myslivecké,“ vydané od Frant. Špatného. Mimo zábavné a užitečné čtení myslivectví se týkajícího jsou v každém sešitu umístěny písně myslivecké. Nedávno vyšlý svazek čtvrtý obsahuje Moravské národní písně myslivecké „Myslivec“ a „Postřelená kačena“ i s notami. Cena svazčku je velmi levná; stojí 20 kr. r. č.

— Dne 30. června zemřel v Lovosicích Jos. A. Musil, ředitel kůru u sv. Mikuláše v Praze, v kterémž chrámě se také za něho requie odbývaly. J. Musil byl letný kmet a nezastával již 3 leta úřad svůj dav se suplovati od ředitele kůru p. Mayra.

— Pan Pavlis, ředitel hudební školy vojenské, bude v pondělí dne 11. t. m. se svými žáky odbývati celoroční zkoušku v zahradě Kanalské, při kteréž příležitosti orkestrální skladby Pavlise, Krepinského, Petráka atd. od žáků provedeny budou.

— Pan Blodek uvedl do hudby šest českých sborů od Picka do hudby, které se, jak doslycháme, od Pražského mužského zpěváckého spolku provozovati budou.

(Š.) Z Mladé Boleslavi. Dne 26. června dával zdejší zpěvácký spolek v Bezně v hostinci na Šmerhově hudební produkci, jejížto čistý výnos věnován jest účelům války. Z českých sborův slyšeli jsme „Dům otcovský,“ „Vltava,“ „Půda vlastenská,“ „Cikáni“ od F. Vogla, „Uvítání jara“ od L. Zvonaře a „Věvec národních písní“ od Maška. Z německých sborů slyšeli jsme „Oesterreich Hoch!“ od Stunze, „Die Phantasie Wolframs“ z Tannhäusera (č. 17), „Walzer“ od F. Vogla, „Die falsche Pepita“ od Müllera. Nejlépe provedeny byly sbory „Oesterreich Hoch!“ „Uvítání jara,“ „Vltava“ a „Cikáni,“ kteréžto poslední dva sbory, jakož i Voglův valčík a Pepita na všestranné přání opakovány býti musely. Píseň Wolframa z Tannhäusera „O du schöner Abendstern“ zpívala slečna Bubeníčková na své mládí dosti slušně a dosáhla velkého potlesku. Společnost byla vybraná, provedení pod obezřetným vedením pana Doubka přesné, škoda jen, že přílišné horko mnoho vadilo. (Srdečně přejeme zdar a rozkvět dotčenému spolku, jenž si provozováním českých skladeb více zásluh o české hudební umění získá, než Pražský zpěvácký spolek. Pozn. red.)

+ Z Rakovníka. Dne 19. t. m. byla zde dávana prostřednictvím c. k. okresního úřadu a řízením p.

Martinovského, hudební akademie, jejíž výnos ustanoven k účelům válečným. Sešlo se velké množství posluchačů, zvláště pak mnoho přespolních pp. hostů. Program byl velmi zajímavý. Největší pozornost však obrácely na sebe výtečné skladby p. Martinovského a přede vším nové „Zdravas Maria“ (čtvero zpěv s fisharmonikou). Při jeho sborech „Bůh naše síla“ a „Spasena učin krále našeho“ zpívalo 112 zpěváků, nejvíce žáci školy realní. Čistý užitek z této akademie obnáší 400 zl. r. č., částka to zajisté znamenitá, svědčící o ryzém vlastenském smýšlení přítomných.

(?) Z Tábora. Dne 22. května dávala se ku prospěchu obnovení děkanského chrámu pod řízením pana Pichy v našem českém městě německá hudební Akademie, v nížto nejen všechny zpěvy v německé řeči, alebrž i skladby od cizích mistrů provozovány jsou. V 1. oddělení slyšeli jsme janičárským hlomozem zhyzděnou ouverturu Mozartovu „Don Juan,“ na to přednášela nadaná zpěvačka slečna Hutárova a pan Chládek výjev z opery „Noceh v Granadě“ a paní Nussbergerová arii z opery „Othello“ slabým hlasem. Pan Pock pískal koncert na flétnu dosti statně jsa bídne doprovázen. První oddělení ukončeno bylo pochodem z opery „Tannhäuser“ od R. Wagnera, jenž následkem rychlého tempa a neobezřelého řízení příznivého výsledku nedosáhl. Druhé oddělení započlo ouverturou k „Tellu,“ v němž nesběhllost cellistů celistvý dojem pokazila. Sl. Hauserova zpívala arii z „Lucretia Borgia“ silným ale nevytríbeným hlasem, pan Altmann přednášel píseň z opery „Car und Zimmermann“ siplavým hlasem a bez výrazu; na to provozovalo se trio pro housle, cello a piano od Reissigra s dobrým výsledkem. Pan Ebenhöhn zpíval arii z opery „Guido a Ginevra“ od Halévyho, v níž co do nízkých tónů vynikl, co do vyšších suchopárným hlasem požadkům nevyhověl. Konec zábavy učiněn jest skladbou „Der deutsche Marsch,“ od Kückena. Radíme upřímně p. Pichovi, by pro podruhé skladeb zanechal, které správně provesti nemůže a místo otřepaných arií české písně zvolil, kteréž se pro naše město lépe hodí, než květiny z cizích luhův. Mámeť krásné písně od Vogla, Škroupa, Zavrtala, Slavíka, Zvonaře, Pivody atd., které naše obecenstvo nezná a ježto našemu lidu přiměřenější jsou, než skladby v cizím jazyku. Co do skladeb instrumentalních máme ouvertury od Kittla, Goldschmida, Hniličky, Blodka, Aberta a mnoho jiných, a přec neslyšíme nic podobného. Proč se neobráti pan Picha k oněm skladatelům neb na redakci „Dalibora?“ Ochoťně by byly mu nové zajímavé skladby poslány. Avšak u nás je ještě starý šlendrian, jenž důtky zasluhuje. Než dosti o tom, snad to bude v druhé akademii, která se ku prospěchu raněných vojínů Tábořského kraje dávatí bude, dostatečně vynahrazeno.

Halle. Pomník, jenž se Haendlovi zde postaví, je nyní dokončen i jesti velmi zdařilý. V brzku dovezen bude z Berlína sem a postaví se co nejdříve. Odkrytí a zasvěcení pomníku bylo určeno na 1. lipna. K ostatním slavnostem přidruží se též provedení Haendlova oratoria „Samson,“ jehožto sola znační umělci zpívati slíbili; na př. Johanna Wagnerová, Ticháček a Sabbath, pak koncertní mistr David Grützmacher atd.

Londýn. Rubinstein je ve vyšších kruzích velmi hledán, dostává za večer neslýchanou cenu 30 lib. šterl.; i má prý být angažován co ředitel velké orchestralní společnosti, jež nedávno povstala. — Nedávno doručil Lordmayor (přednosta) Londýnský panu a paní Goldschmidtové (Jenny Lindové) mramorové poprsí královny anglické za velikomyslnost, s jakoužto proslavená zpěvačka a její manžel celý výnos koncertu (2000 lib. šterl.) k dobročinným účelům věnovali.

Nový York. Moravan pan Strakoš otevřel co ředitel italské opery novou saisonu nahradiv místo Piccolominiové do Evropy cestující novou primadonnou mad. Adelaidou Cortesiovou, která v opeře „Saffo“ od Paciniho se skvělým výsledkem debutovala. Pan Max. Mareček, též Moravan, jemuž obecenstvo co děkovati má, že Cortesiova angažována jest, řídil operu a pod jeho vládnoucí taktovkou hrál orchestr s obvyklou precísi.

Paříž. Berlioz jsa pozván od filharmonické společnosti v Bordeauxu (Bordó), by řízení jednoho koncertu převzal, provedl v něm své skladby „Romeo a Julie“ a „Dětství spasitele.“ Beriot vydal právě novou houslovou školu „Methode de violon,“ ježto dle posouzení francouzských kritiků pravým mistrovským dílem jest. Příjem posledního představení opery „Pout do Ploermelu“ obnášel více než 6000 franků; dílo toto dosáhlo takého velkého výsledku, jako při prvním představení.

Stockholm. Obratná organistka Elfrida Andréova odbyvši zkoušku na varhany na Akademii obdržela chvalné vysvědčení. Ucházejíc se u vlády o službu varhanickou byla od arcibiskupa odmrštena, anto se ouřady a služby toliko mužům svěriti mají.

Směs.

(Zvláštnosti některých skladatelů.) Fantastický skladatel Hektor Berlioz má při komponování svou paní vedle piana, která mu výjevy ze Shakespearea v anglické řeči předčítá. Tak povstala na př. jeho dramatická symfonie „Romeo a Julie.“

Jednou pravila tato dáma k Julesu Janinovi (Žanénovi):

Neumíte anglicky, pane Janine?

Dobře nikoliv, Madame!

Jak jste ale mohl naši hvězdu (Shakespeare) přeložit?

Porozuměl jsem mu, uslyšev ho od Vás předčítati! odvětil galantní kritik.

Větší díl ostatních skladatelův má také své zvláštnosti. Niedermayer držel, skládaje své hlavní dílo „Stradella“ svou dcerušku na kolenou. Caraffa pracoval toliko v lese. Clapisson psal po jídle, pochoutky dojídaje. Thomas našel své hudební nápady toliko v nejhustším dýmovém sloupu španielského tabáku. Louise Pugeťova nachází své půvabné romance, ježto v celé Francii zaznívají, na skelné harmonice.

(Nové opery v Německu a Francii.) Od 1. prosince 1858 až do velkonoc 1859 provozovalo se v Německu šest původních německých oper, totiž: „Diana ze Solange“ od vévody Koburgského (poprvé v Koburgu) „Bradýr z Bagdadu“ od Corneliusa (ve Výmaru), „Anna z Landskronu“ od J. J. Aberta (ve Stuttgartu), „Carlo Rosa“ od Scholze (v Norimberku), „Alfred Anglický“ od Chemin-Petit-a (Nové Střelice), „Les Sibinský“ od Westmeyera (Lipsko). V témž čase provozovalo se v Paříži pět nových oper, a sice: „Herculanum“ od Fel. Davida, „Fée Carobosse“ od Massé, „Faust“ od Gounod-a, „Les trois Nicolas“ od Clapissona a „Pardon de Ploermel“ od Meyerbeera.

— Továrník karet Sage der zhotovil originalní divadelní karty na Whist, obsahující podobizny členů c. k. dvorního divadla. Podobizny Anchütze, Fichtnera, La Roche a Löwe představují čtyry krále, podobizny slečny Bosslerovy, paní Gabillonové, slečny Gossmannovy a paní Rettichové představují čtyry dámy, a podobizny pánů Baumeistra, Levinského, Sonnenthala a Jos. Wagnera čtyry pány.

(K životopisu J. A. Mareše.) Marešův oblíbený nástroj byl, jak známo lesnice. Drážďanská kapella měla již za tehdejšího času výborných virtuosů na všechny nástroje. Mareš odebral se tedy do Drážďan a zdržoval se zde nějaký čas, by se dokonale na lesnici vzdělal. Jeho učitelem byl člen kapelly Hampel, výtečný to virtuos na lesnici. Učiv se u něho s velkým prospěchem, odebral se Mareš do Berlína a seznámil se tu se Zikou, znamenitým virtuosem na cello. Chtěje si pojistiti výživu pro příhodu, kdyby snad neočekávanými událostmi zabráněn byl, na lesnici dále troubiti, učil se u Ziky cellu, načež se pak s hrabětem Bestuževem r. 1748 do Petrohradu odebral.

Dur a moll

(Benda). Benda jsa se svou chotí k svým známým do Gothy pozván, dal se tam na cestu. V Erfurtě dělala jeho paní u své známé a on u svých známých návštěvy. Ukončiv dříve návštěvy než ona, posadil se sám do vozu a přijel bez své manželky šťastně do Gothy. První přítel, jež navštívil, těšil se velmi z jeho návštěvy, a tázaje se, proč svou paní také s sebou nepřivezl? odvětil Benda: O! tu jsem zapomněl v Erfurtě! a hned se odebral do Erfurtu nazpět a přivezl paní s sebou.

Listárna. Panu J. K. ve Vídni. Takové knihy jsou: Vinařického čítanka s obrázky (stojí 70 kr. rak. č.), pak Mluvnice a pravopis od Vlasáka (stojí 21 kr. rak. č.) — P. J. H. v P. V Táboře se nachází ředitelství kůru, račte se obrátit na tamějšího pana měšťanostu. — P. V. D. v Krakově. Nemůžeme opět o něco prosit? — P. A. L. v Rjece. Těšíme se zase na nějaký dopis.